

गौण खनिजाच्या अवैध उत्खनन व वाहतूकीस
आळा घालण्याकरिता राज्यस्तरीय दक्षता
पथक स्थापन करण्याबाबत..

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: गौखनि १०/०५२९/प्र.क्र.१४२/ख-२
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
तारीख: २९/०६/२०२९

वाचा :-

- १) महाराष्ट्र गौण खनिज उत्खनन (विकास व विनियमन) नियम, २०१३
- २) शासन निर्णय क्रमांक गौखनि १०/१०१४/प्र.क्र.५००/ख, दि. २९/०५/२०१५.
- ३) शासन निर्णय क्रमांक गौखनि १०/०२१९/प्र.क्र.९/ख-१, दि. ०३/०९/२०१९

प्रस्तावना:-

महाराष्ट्र गौण खनिज उत्खनन (विकास व विनियमन) नियम, २०१३ अन्वये राज्यातील गौण खनिज उत्खननाचे विनियमन करण्याकरिता नियम तयार करण्यात आले आहेत. सदर नियम शासन अधिसूचना दि. १८/०७/२०१३ अन्वये राजपत्रात प्रसिद्ध करण्यात आले आहे. तसेच शासन निर्णय दि. २९/०५/२०१५ अन्वये सागरी किनारपट्टी विनियमन क्षेत्रातून नौकानयन मार्ग सुकर करण्यासाठी वाळू/रेती निर्गती धोरण अवलंबिण्यात आले आहेत.

तसेच केंद्र शासनाच्या पर्यावरण, वन व वातावरणीय बदल मंत्रालयाने दिलेल्या वेळोवेळी मार्गदर्शक सूचना तसेच मा. सर्वोच्च न्यायालय, मा.उच्च न्यायालय व मा. हरित लवादाचे निकष तसेच काही ठळक राज्यांचा अभ्यास करून सर्वकष वाळू/रेती निर्गती धोरण शासन निर्णय दि. ०३/०९/२०१९ अन्वये निश्चित करण्यात आले आहे.

राज्याच्या विकासात गौण खनिजाचे महत्व अनन्यसाधारण आहे. मोठे, मध्यम व लघु प्रकल्प, रस्ते, बांधकाम इत्यादी पायाभूत सुविधांसाठी गौण खनिजांचा प्रामुख्याने वापर केला जातो. गौण खनिजांच्या उपलब्धतेवर पायाभूत सुविधा उभ्या करणे अवलंबून असते. शासनाने गौण खनिजांचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीस आळा घालण्याकरिता वेळोवेळी उपाययोजना केल्या आहेत. तरीही गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूक सुरु असल्याच्या काही घटना शासनाच्या निर्दर्शनास येत आहेत. गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन व वाहतूकीस प्रभावीरित्या आळा घालण्याकरिता महसूली विभाग निहाय राज्यस्तरीय दक्षता पथक स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

गौण खनिजाच्या अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या तक्रारीच्या पडताळणीसाठी आणि आकस्मिक तपासणीसाठी महसूली विभाग निहाय खालील अधिका-यांचा समावेश असलेले राज्यस्तरीय दक्षता व निरीक्षण पथक स्थापन करण्यात येत आहे. प्रत्येक विभाग निहाय राज्यस्तरीय दक्षता व निरीक्षण पथक पुढीलप्रमाणे राहील:-

विभागीय आयुक्त यांनी नियुक्त केलेले:-

१) उपायुक्त	--	पथक प्रमुख
२) उपजिल्हाधिकारी	--	सदस्य
३) जिल्हा अधिकारी भूमि अभिलेख	--	सदस्य
४) जिल्हा खनिकर्म अधिकारी (तपासणी करावयाचा जिल्हा वगळता अन्य जिल्ह्यातील)	--	सदस्य सचिव

विभागीय आयुक्त यांनी सदर पथकाकरिता गरजेनुसार वेळोवेळी अधिकाच्यांचे नियुक्ती आदेश काढावेत.

सदर दक्षता निरीक्षण पथकाकडून करण्यात येणा-या तपासणी दरम्यान गौण खनिजाचे अवैध उत्खनन, वाहतूक व गौण खनिजाचा अवैध साठा आढळून आल्यास उत्खननासाठी वापरण्यात आलेली यंत्रसाम्रगी, वाहतूकीची साधने व गौण खनिज जप्त करून ते संबंधित तहसिलदार यांच्या ताब्यात देण्यात यावे.

संबंधित तहसिलदार यांनी सदर गौण खनिजाच्या साठ्याचा व यंत्रसाम्रग्रीच्या विल्हेवाटीबाबत व कारवाईबाबत नियमानुसार विहित कार्यपद्धती अनुसरून तात्काळ कार्यवाही करावी.

पथकाने केलेल्या कार्यवाहीचा सविस्तर अहवाल संबंधित विभागीय आयुक्त यांना सादर करावा व विभागीय आयुक्त यांनी त्यावर नियमानुसार कारवाईच्या सूचना संबंधितांना द्याव्यात.

सदर दक्षता पथकास शासनाने निर्देशीत केल्यास दुस-या विभागात जाऊन गौण खनिजाच्या अवैध उत्खनन व वाहतूकीच्या तक्रारीवर कारवाई करता येईल.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२१०६२९११५६३५२४१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(रमेश चव्हाण)
शासनाचे सह सचिव

प्रत,

- १) मा.राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन मलबार हिल मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
- ३) मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव
- ४) मा. सभापती/उपसभापती/विरोधी पक्ष नेते (विधानसभा) यांचे सचिव
- ५) मा. सभापती/उपसभापती/विरोधी पक्ष नेते (विधान परिषद) याचे सचिव
- ६) मा. मंत्री (महसूल) महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ७) मा. राज्यमंत्री (महसूल) महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
- ८) सर्व मांत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ९) सर्व विधानपरिषद सदस्य/ विधानसभा सदस्य

- १०) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
- ११) प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर.
- १२) सर्व विभागीय आयुक्त.
- १३) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १४) सर्व पोलिस अधिक्षक
- १५) जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक, भूमि अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १६) संचालक, भूविज्ञान व खनिकर्म संचालनालय, नागपूर.
- १७) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- १८) सर्व उपविभागीय अधिकारी.
- १९) सर्व तहसिलदार.
- २०) महालेखापाल-१, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), मुंबई.
- २१) महालेखापाल-२, महाराष्ट्र राज्य (लेखा व अनुज्ञेयता), (लेखापरिक्षा), नागपूर.
- २२) सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- २३) सर्व कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
- २४) निवडनस्ती "ख-२" कार्यासन, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.